

SAMMENHÆNGSKRAFT

SAMMENHÆNGSKRAFT

i en ny virkelighed

Kan du huske dengang, da der ikke var noget, der hed Facebook? Dengang vi sad sammen far, mor og børn og læste dagens avis over morgenmaden søndag. Dengang før internettets og den virtuelle verdens indtog i vores hverdag. Dengang med flow-tv og fire timers transmission af Shakespeares Othello lørdag aften. Dengang gav det mening at tale om sammenhængskraften i nationalstaten.

Men gør det også det i dag? I en digital, fragmenteret og hyperkompleks virkelighed er der brug for, at vi gentænker sammenhængskraften. Her er fem bud på sammenhængskraft igennem fremtidens fællesskaber.

Når en pingvin hopper i vandet, hopper alle de andre pingviner også i vandet. Pingviner er flokdyr og lever i kæmpekolonier, der ofte tæller mange tusinde dyr. Ligesom for pingviner har fællesskabet stor betydning for menneskers liv.

NÅR VI IKKE LÆNGERE LÆSER DAGENS AVIS OG SER TV-AVISEN KL. 19 SAMMEN MED STØRSTEDELENE AF DEN DANSKE BEFOLKNING, HVOR FINDER VI SÅ FÆLLESSKABET? I X FACTOR FREDAG AFTEN? MED ET SEERTAL OP IMOD HALVANDEN MILLION ER DET IKKE NOGET DÅRLIGT BUD, MEN AF FLERE GRUNDE HAR UNDERHOLDNINGSPROGRAMMET NOK ALLIGEVEL IKKE DET, DER SKAL TIL FOR AT SAMLE OS SOM SAMFUND.

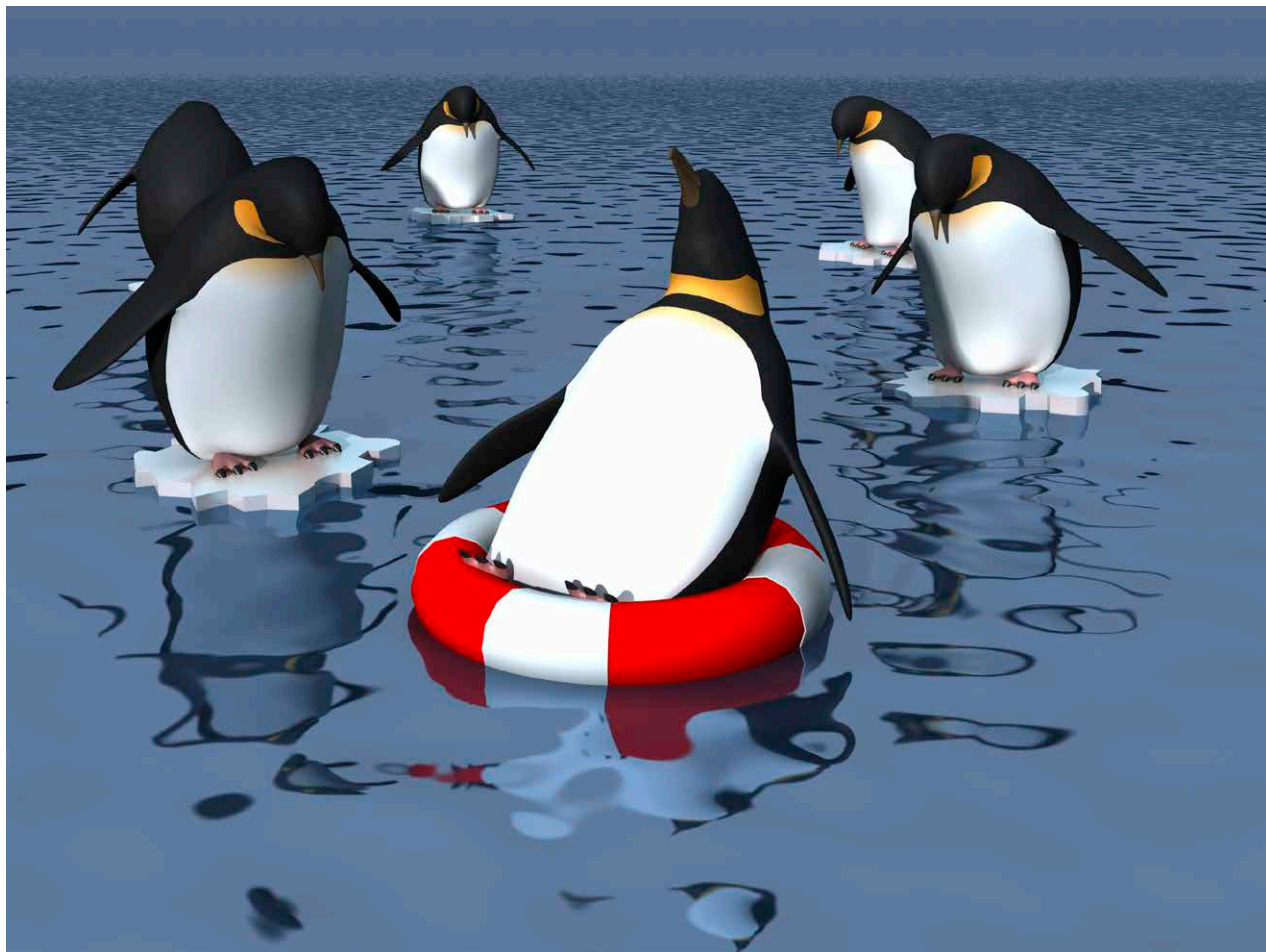
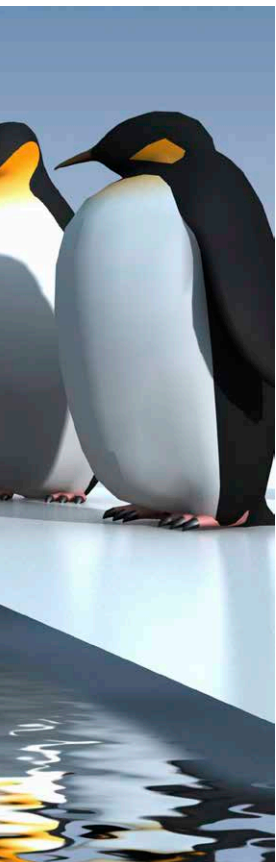
1. HØR MIN HISTORIE: DET NYE MEDIEFÆLLESSKAB

Informations- og kommunikationsteknologierne har for alvor slået igennem i vores hverdag, og det har stor betydning for samfundet og det sociale fællesskab. De sociale mediers indryk i vores liv betyder nemlig, at vi udvikler større tillid til hinanden – almindelige mennesker som os selv – og mindre tillid til autoriteterne. En undersøgelse foretaget af Insites Consulting blandt 'Generation Y' (personer født mellem 1980-2000) viser, at 60 procent har størst tillid til en kilde, hvis den kommer fra eget sociale netværk (for eksempel vennerne på Facebook), mens 30 procent har størst tillid til en journalist og kun 15 procent til en politiker.

Disse tal peger på, at den magt, der tidligere lå hos autoriteterne, i dag er spredt ud til os allesammen. For få år siden var der monopol og et begrænset antal af 'gode historier', som man kunne abonnere på. I dag blogger, skriver, deler, doku-

menterer, følger og læser vi hinandens historier. Medierne ejer ikke længere deres læsere. Vi vil godt se nyheder, men ikke nødvendigvis når de bliver sendt. Vi interesserer os for EU, men ikke nødvendigvis når andre synes, at vi skal. Den stigende demokratisering og involvering i mediebilledet medfører altså, at vi alle er gået hen og blevet forkælede: Indhold skal ikke bare være tilpasset os, det skal handle om os, tale direkte til os, og være en del af vores virkelighed. Denne udvikling handler ikke om egoisme, men om relevans. Der er i dag så meget tilgængelig information, at vi nærmest drukner. Hvis du vil lave andet end at sortere ud i information for at finde frem til det, der er mest relevant for dig, bliver du nødt til at udruste dig med såkaldte 'bullshit-filters'. Det gør du, når du abonnerer på udvalgte nyhedsbreve og vælger andre fra, og når du liker og følger på de sociale medier. Samtidig kan du være sikker på, at Google, Facebook og andre algoritmer hjælper dig til, at du kun får de nyheder, som er allermost interessante for dig. Og det er da også dejligt nemt og rart, når vi sådan bare kan boltre os i alt det, der interesserer os, om det er Paradise Hotel, madlavning eller politisk spin. Bagsiden af medaljen er bare, at vores verden bliver mere og mere fragmenteret, snæversynet og selvbekræftende, og det svækker i den grad sammenhængskraften, som vi kender den. For når vi ikke længere læser

dagens avis og ser TV-avisen kl. 19 sammen med størstedelen af den danske befolkning, hvor finder vi så fællesskabet? I X Factor fredag aften? Med et seertal op imod halvanden million er det ikke noget dårligt bud, men af flere grunde har underholdningsprogrammet nok alligevel ikke det, der skal til for at samle os som samfund.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT ER ET FAKTUM: DET NYE SPIRITUELLE FÆLLESSKAB

De store samlende historier har længe været i krise – religionen, nationalstaten, EU, politik, fagforeninger osv. Det er ikke fordi, vi ikke har brug for dem, eller at de vil forsvinde i morgen. Det er dét, at vi ikke fødes ind i dem, at vi ikke tager det for givet, at vi skal være medlem af det, og endnu vigtigere, at vi ikke er en del af de samme fælles historier. Det er et faktum, og det stiller ringe kår for sammenhængskraften – i den gamle

optik. Men det betyder ikke, at tiden med fællesskabsfølelse i samfundet er forbi. Nej, tværtimod, fællesskaberne er i fuldt flor. Vi oplever en spirende ansvarsfølelse, hvor vi gerne vil hinanden og verden det godt. Vi vil gerne bidrage til samfundet og gøre en positiv forskel. Det gælder især de yngre generationer, som i langt større grad end deres forældre og bedsteforældre er drevet af mening. Når man taler med de unge, spørger de: "Hvad skal jeg lave og arbejde med, når jeg gerne bare vil gøre en forskel?" Deres største bekymring er, at de ikke kommer til at gøre en forskel og ikke får sat et aftryk i verden.

Det er altså ikke motivationen for at bidrage til fællesskabet, der fejler noget. Men selve fællesskabet er i forandring. Fællesskaber finder sted i lille skala, online såvel som offline, hvor vi indgår i fællesskaber med mennesker, der ligner os selv og interesserer sig for det samme som os.

At fællesskaber bliver mere sub-grupperet og nichepræget kan umiddelbart lyde som om, at sammenhængskraften i samfundet svækkes, eller måske helt forsvinder. Men ved nærmere eftersyn er der måske bare tale om, at sammen-

»

hængskraften er blevet sværere at få øje på i kraft af dens forandring. Når vi ikke længere kan se verden gennem et overskueligt antal kikkerter, men gennem flere milliarder kalejdoskoper, er det svært at holde overblikket. Men at vi ikke kan se den, betyder ikke, at den ikke er der.

Kvantefysikere fortæller os, at det eneste, der er sandt og ægte, er energi og relationer. At mennesket i sidste ende er 'nothing' - ingenting. Ikke i forstanden ligegyldige, men 'ikke en ting'. Vi er ikke et objekt. Vi er en tilstand af relation og energi. Vi er forbundne. Sammenhængskraft er derfor ikke noget, vi kan skabe. Den er her, uanset hvad vi gør, eller ikke gør. Dermed ikke sagt, at vi ikke skal minde os selv og hinanden om den. Minde hinanden om, at vi alle er forbundet og er en del af den samme helhed. At ingen af os er alene. Og at verden ikke er så mekanisk, som vi har prøvet at gøre den til.

3. UNDERSTØT EMPATI OG ENGAGEMENT: DET NYE DEDIKEREDE FÆLLESSKAB

Det er som sagt positiv påvirkning på verden, som motiverer os i dag, og særligt blandt de yngre generationer. Altruisme er faktisk ligefrem gået hen og blevet trendy. Og det er da en dejlig ting. Det er også nødvendigt, hvis vi vil komme vores fælles udfordringer til livs, nationale så vel som globale. Den amerikanske økonom Jeremy Rifkin siger, at empati skal redde verden og forklarer det ved, at det er, når man oplever større forbundethed med andre mennesker og verden, at man får lyst til at handle, bidrage og ændre på tingene. Forbundetheden - sammenhængskraften - er her, uanset hvad vi gør. Men vi skal give den opmærksomhed, tappe ind i den og dyrke den, hvis vi vil nye og bedre steder hen. Det fører os igen tilbage til fællesskabet, for det er igennem det - det dedikerede fællesskab

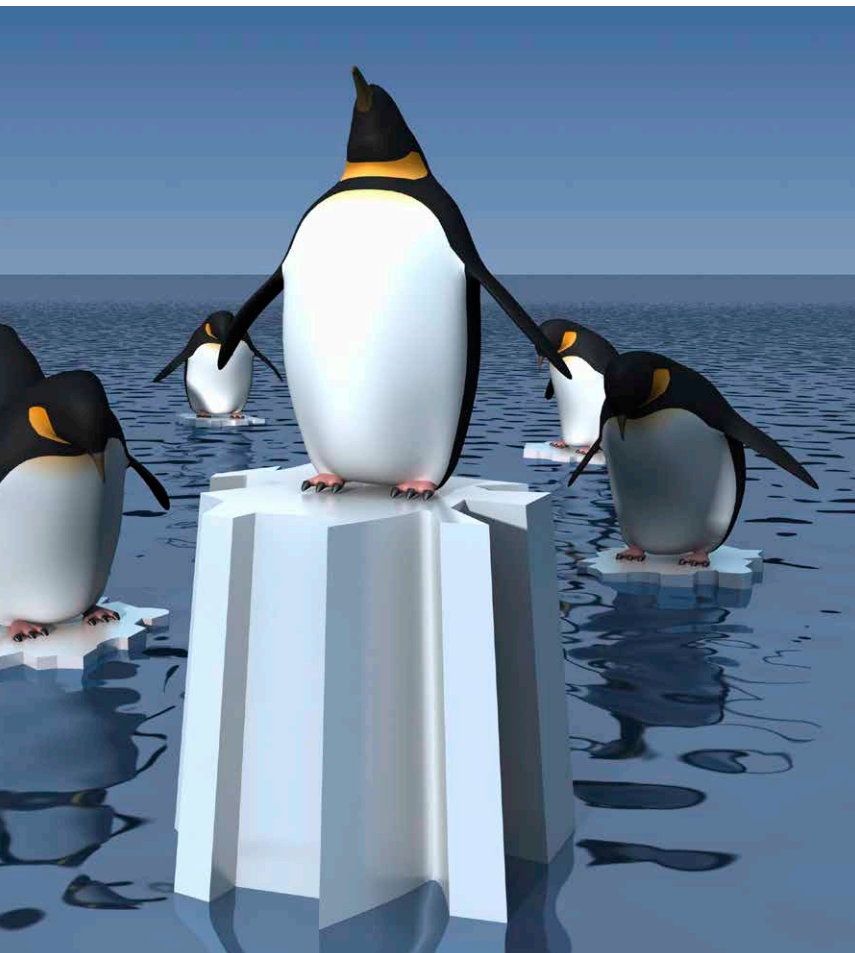

- at vi mærker forbundetheden og har muligheden for at gøre en positiv forskel. Man kan altså sige, at fællesskabet udgør bindeleddet mellem individet og dennes bidrag i verden: Vi kan udleve vores potentiale, når vi bidrager til, og samtidig modtager fra, de fællesskaber, som vi indgår i. Igennem fællesskaberne kan vi samtidig gøre en forskel i verden. Når fællesskabet arbejder med en 'sag', et socialt anliggende i en eller anden grad, opstår forbundetheden til det resterende samfund. Så sammenhængskraft handler om at fremme fællesskaberne i samfundet. Det handler om at indrette samfundet således, at denne eksisterende og spirende motivation udnyttes bedst muligt. Det kan vi gøre ved at tænke i medborgerskab fremfor borgerskab. Borgerskab handler om rettigheder og forpligtigelser, mens medborgerskab handler om engagement, og om at vi rækker ud til hinanden, fordi vi gerne vil. Lad det enkelte lokalfællesskab definere sine egne 'sager' og spilleregler, og fantastiske initiativer vil uden tvivl manifestere sig.

4. FAMILIEN ER MIN HAVE: DET NYE FAMILIEFÆLLESSKAB

At de mindre fællesskaber vinder indpas ses også i måden, vi indretter os på i privaten. I dag bor 37 procent af den danske befolkning alene, og tallet for forskellige familieformer lyder også på 37. Det er altså et ganske andet familiemønster end dengang, da vi sad fælles over frikadellerne med mor, far og børn. Familien vil fortsat være en kerneinstitution i samfundet, dog i en markant nyere og mere mangfoldig udgave. I fremtiden vil familien nemlig bevæge sig fra biologisk familie til social familie. Familiestrukturen vil udvikle sig fra at kredse om grundkonceptet kernefamilie til at forstås som unikke, sammensatte og selvvalgte størrelser, som vil fungere som mindre fællesskaber i samfundet. Allerede i dag ser vi mange alternative familiefællesskaber, hvor man er fælles om det, der giver

»

SAMMENHÆNGSKRAFT ER DERFOR IKKE NOGET, VI KAN SKABE. DEN ER HER, UANSET HVAD VI GØR, ELLER IKKE GØR. DERMED IKKE SAGT, AT VI IKKE SKAL MINDE OS SELV OG HINANDEN OM DEN. MINDE HINANDEN OM, AT VI ALLE ER FORBUNDET OG ER EN DEL AF DEN SAMME HELHED. AT INGEN AF OS ER ALENE. OG AT VERDEN IKKE ER SÅ MEKANISK, SOM VI HAR PRØVET AT GØRE DEN TIL.

INTERNETTET OG DE SOCIALE MEDIER GIVER OS LEJLIGHED TIL AT MØDE MANGE FLERE OG MERE FORSKELLIGARTEDE MENNESKER END FØR. VORES ONLINE LIV HAR UDVISKET MANGE SKEL, OG NU KAN VI ENDDA KIGGE MED, NÅR STATSMINISTEREN SIDDER PÅ SIT ELLERS LUKKEDE KONTOR OG TWEETER, ELLER NÅR KIM KARDASHIAN GÅR PÅ TOILETTET OG LÆGGER ET BILLEDE AF DET PÅ INSTAGRAM.

mening at være fælles om. For eksempel samarbejder man om børnepasningen og klarer madlavningen i fællesskab. På bare fem år er antallet af danske familier, der bor sammen med andre familier i blandt andet kollektiver og bofællesskaber, steget fra 171.000 til 197.000.

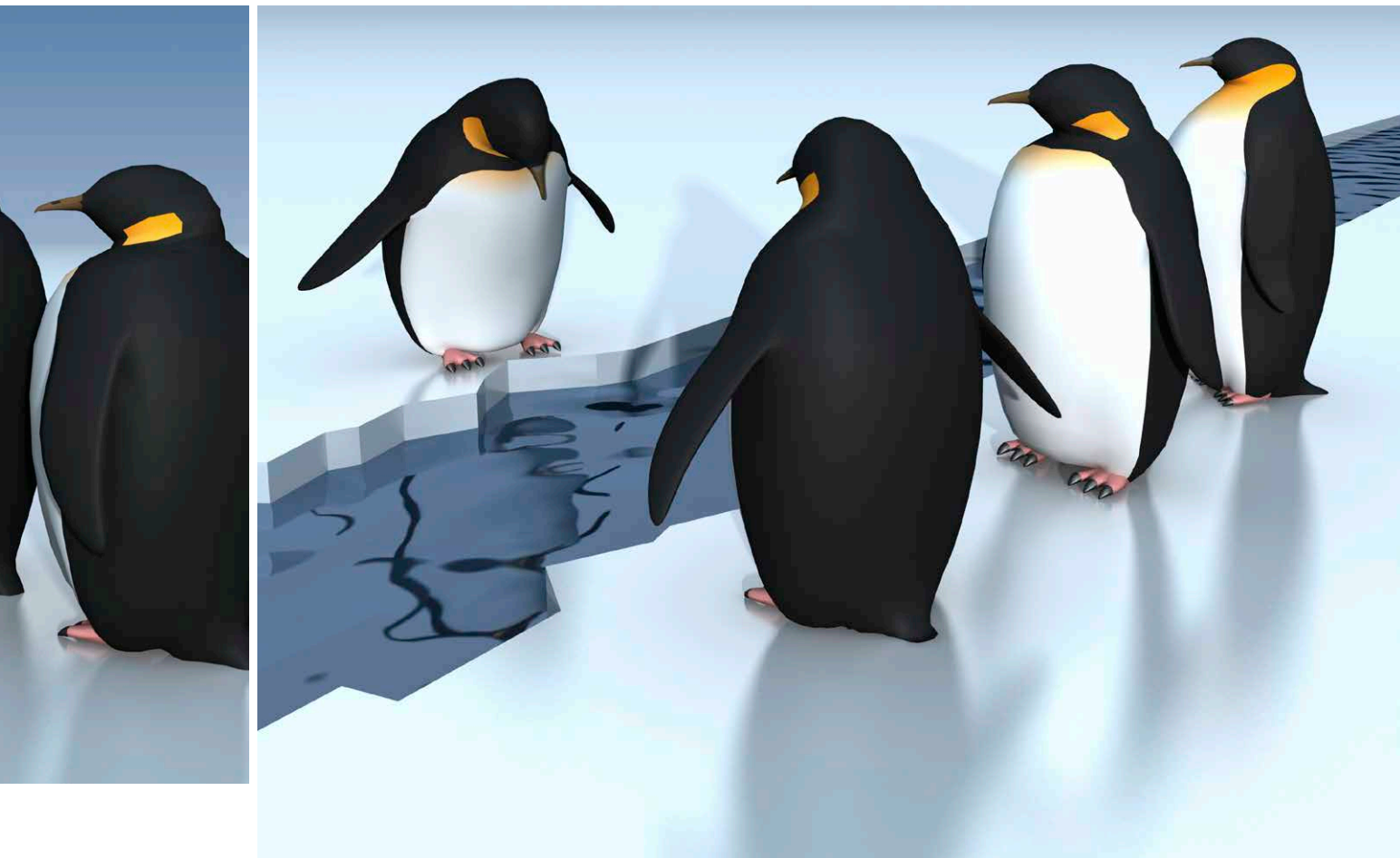
Fællesskabet kan blive det moderne menneskes redning, fordi det danner rammerne for en høj levestandard uden de store økonomiske og miljømæssige omkostninger. En gennemsnitlig boremaskine bliver brugt 13 minutter på sin levetid, så ja, hvorfor ikke dele den, havetrampolinerne, bilerne, lagerpladsen på arbejdet, børnetøjet og meget andet? At investere i et dedikeret fællesskab bliver i fremtiden meget mere værd end pensionsopsparingen og en hvilken som helst forsikring. Så vil du gerne sove trygt om natten, så se at få budt din nabo på kaffe.

5. EN STOR FRAGMENTERET FAMILIE: DET NYE GLOBALE FÆLLESSKAB

Der er vist ikke nogen, der er i tvivl om, at verden i dag er langt mere forbundet end for bare 10 år siden, og at den digitale og globale legeplads kun er kommet for blive. Vi er på vej fra ca. 200 nationale økonomier til én global økonomi, hvor landene er forbundne kar. Internettet har spillet en vigtig rolle i den udvikling, men udover de ændrede relationer mellem landene har internettet givet selv Karl Børge Jensen i Nibe muligheden for at komme langt ud i verden, endda uden at forlade den himmerlandske muld.

Internettet og de sociale medier giver os lejlighed til at møde mange flere og mere forskelligartede mennesker end før. Vores online liv har udvisket mange skel, og nu kan vi endda kigge med, når Statsministeren sidder på sit ellers lukkede kontor og tweeter, eller når Kim Kardashian går på toilettet og lægger et billede af det på Instagram. Et område, hvor vi bevæger os mere ud i den virtuelle verden, er noget så fysisk som lægebesøg. For første gang nogensinde rundede de praktiserende læger i 2013 fire millioner email-

konsultationer på et år, og samtidig faldt antallet af helt almindelige lægebesøg for første gang i mange år, viser tal fra Danmarks Statistik. Cisco har adspurgt flere tusinde amerikanere og 74 procent foretrak et virtuelt besøg frem for at gå til lægen fysisk. Det kan selvfølgelig have meget at gøre med, at det sparer os tid ikke at skulle sidde i venteværelset, men det er også et eksempel på, hvordan vi rykker meget af det fysiske samvær online.

I dag opstår der mange nichefællesskaber på tværs af den fysiske og virtuelle verden. I den japanske by Atami tager mænd for eksempel sammen på ferie med deres virtuelle videokærester via dating-simulation-spillet Loveplus+. Det er en udvikling i Tamagotchi-trenden, som du måske husker fra 1990'erne, hvor børn verden over passede virtuelle kæledyr via en lille plastik-gadgets, og hvor formålet var at inspirere en ægte følelsesmæssig tilknytning. Der er nok ikke så vanvittigt mange mennesker i verden med lige præcis den interesse, men pointen er, at dette nichefællesskab kan faciliteres på tværs af landegrænser på grund af teknologien.

TRÆN FÆLLESSKABSMUSKLEN

At teknologien vinder mere og mere indpas i vores liv, er dog ikke et enten-eller med de menneskelige relationer og sammenhængskraften. Jo mere teknologisk verden bliver, jo mere længes vi efter 'berøring' - menneskelig interaktion, nærvær, natur, kærlighed og dybe relationer. Når vi ikke længere bliver nødt til at se vores kollegaer, kan vi ikke leve uden dem. Når vi kan snakke med sygeplejersken, der hjælper os med vores infektion via Skype, vil vi gerne ind og give hende et knus. Det er en ny virkelighed præget af grænsernes opløsning. Grænserne mellem lande, køn, privatsfærer, faggrænser, ansvar, og hvem der har patent på sandheden. Førhen kunne vi godt tale om sammenhængskraft i nationalstaten, men med internettets og den virtuelle verdens indtog, hvor vi hellere sidder og emailer med vores læge, end går derhen fysisk, så har sammenhængskraften ændret sig. Grænser udviskes, og nye former for fællesskaber opstår. Nu er det op til dig at finde frem til, hvordan du kan indgå i disse. ■